

Kohtulahendite kogumik

Kohtuasi C-367/23

EA

versus

Artemis security SAS

(eelotsusetaotlus, mille on esitanud Cour de cassation (Prantsusmaa))

Euroopa Kohtu (teine koda) 20. juuni 2024. aasta otsus

Eelotsusetaotlus – Töötajate ohutuse ja tervise kaitse – Tööaja korraldus –
Direktiiv 2003/88/EÜ – Artikli 9 lõike 1 punkt a – Ötöötajate arstliku läbivaatuse kohustus –
Selle kohustuse rikkumine tööandja poolt – Õigus kahju hüvitamisele – Vajadus tõendada
konkreetselt kahju olemasolu

1. *Sotsiaalpoliitika – Töötajate ohutuse ja tervise kaitse – Direktiiv 2003/88 tööaja korralduse teatavate aspektide kohta – Ötöötajate arstliku läbivaatuse kohustus – Rikkumine tööandja poolt – Õigus kahju hüvitamisele – Kahjuhüvitise suuruse kindlaksmääramine – Rahalise hüvitamise ulatust reguleerivate riigisiseste õigusnormide kohaldamine – Tingimus – Võrdväarsuse ja tõhususe põhimõtete järgimine (Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2003/88, artikli 9 lõike 1 punkt a)*

(vt punktid 25–27 ja 37)

2. *Sotsiaalpoliitika – Töötajate ohutuse ja tervise kaitse – Direktiiv 2003/88 tööaja korralduse teatavate aspektide kohta – Ötöötajate arstliku läbivaatuse kohustus – Rikkumine tööandja poolt – Õigus kahju hüvitamisele – Tekitatud kahju täielik hüvitamine – Ulatus – Karistusliku kahjuhüvitise maksmine – Välistamine (Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2003/88, artikli 9 lõike 1 punkt a)*

(vt punktid 31–33, 35 ja 36)

3. *Sotsiaalpoliitika – Töötajate ohutuse ja tervise kaitse – Direktiiv 2003/88 tööaja korralduse teatavate aspektide kohta – Ötöötajate arstliku läbivaatuse kohustus – Rikkumine tööandja poolt – Õigus kahju hüvitamisele – Vajadus tõendada konkreetset kahju olemasolu (Euroopa Liidu põhiõiguste harta, artikkel 47; Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2003/88, artikli 9 lõike 1 punkt a)*

(vt punktid 40–43 ja resolutsiooni punkt 1)

Kokkuvõte

Euroopa Kohus, kellele Cour de cassation (Prantsusmaa kassatsioonikohus) esitas eelotsusetaotluse, täpsustas direktiivis 2003/88/EÜ¹ ette nähtud sätteid, mis reguleerivad öötööd ja õigust kahju hüvitamisele nende sätete rikkumise korral.

Artemis security SAS (edaspidi „Artemis“) võttis EA tööle 1. aprillil 2017 tuleohutus- ja esmaabiteenistuse töötajana. Kuna EA viidi päevaselt töölt üle öötööle, pöördus ta Conseil de prud’hommes de Compiègne’i (Compiègne’i töövaidluskomisjon, Prantsusmaa) poole eelkõige nõudega mõista Artemis’lt tema kasuks välja kahjuhüvitis esiteks seetõttu, et Artemis muutis tema töölepingut ühepoolset, ja teiseks seetõttu, et ei toimunud öötöö puhul ette nähtud põhjalikku tervisekontrolli.

Kuna EA kahju hüvitamise nõue jäeti rahuldamata, pöördus ta Cour d’appel d’Amiensi (Amiensi apellatsioonikohus, Prantsusmaa) poole, kes jättis selle otsuse muutmata põhjendusel, et EA ei olnud tõendanud seda, et öötöö puhul vajaliku põhjaliku tervisekontrolli puudumise tõttu tekkis talle tegelik kahju, ega seda, milles see kahju seisnes. Selle kohtuotsuse peale eelotsusetaotluse esitanud kohtule esitatud kassatsioonkaebuse põhjendustes väidab EA, et ainuüksi tõdemus, et öötöö korral ei ole järgitud põhjalikku tervisekontrolli käsitlevaid kaitsetsätteid, annab asjaomasele töötajale õiguse kahju hüvitamisele ning et kuna Cour d’appel d’Amiens (Amiensi apellatsioonikohus) jättis tema kahju hüvitamise nõude rahuldamata, rikkus ta tööseadustikku (code du travail)² koostoimes direktiivi 2003/88 artikliga 9.

Siinkohal tekkis eelotsusetaotluse esitanud kohtul eelkõige küsimus, kas ainuüksi asjaolu, et tööandja ei järginud riigisiseseid meetmeid, mille eesmärk on tagada direktiivi 2003/88 artikli 9 lõike 1 punktis a³ ette nähtud öötöötajate tervisekontroll, annab iseenesest õiguse kahju hüvitamisele, ilma et oleks vaja tõendada, et asjaomasele töötajale on tekitatud konkreetne kahju.

Euroopa Kohtu hinnang

Euroopa Kohus juhtis kõigepealt tähelepanu sellele, et puuduvad liidu õigusnormid, mille eesmärk oleks määratleda eeskirjad võimaliku hüvitise kohta, mida öötöötajal on õigus saada juhul, kui tööandja rikub riigisiseseid õigusnorme, mis on ette nähtud direktiivi 2003/88 artikli 9 lõike 1 punkti a rakendamiseks seoses öötöö puhul ette nähtud tervisekontrolliga. Järelikult tuleb iga liikmesriigi õiguskorras kehtestada menetlusnormid hagidele, mille eesmärk on tagada õigussubjektidele selle sättega antud õiguste kaitse, ja eelkõige tingimused, mille täidetuse korral võib töötaja saada tööandjalt selle rikkumise eest hüvitist, eeldusel, et järgitakse võrdväarsuse põhimõtet ja tõhususe põhimõtet.

Tõhususe põhimõtte kohta tuleb märkida, et kuna selles artiklis ette nähtud öötöötajate tervisekontrolli kohustused on käesoleval juhul riigisisesse õigusesse üle võetud, peab asjaomasel töötajal olema võimalik nõuda oma tööandjalt nende kohustuste täitmist, pöördudes vajaduse korral nõuetekohase täitmise saavutamiseks pädevate kohtute poole Euroopa Liidu

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 4. novembri 2003. aasta direktiiv 2003/88/EÜ töötaja korralduse teatavate aspektide kohta (ELT 2003, L 299, lk 9; ELT eriväljaanne 05/04, lk 381).

² Nimelt tööseadustiku artiklit L. 3122-11, milles on sätestatud, et „[i]gal öötöötajal on õigus korrapärasele individuaalsele tervisekontrollile artiklis L. 4624-1 sätestatud tingimustel“.

³ Artikli 9 „Öötöötajate arstlik läbivaatus ja üleviimine päevasele tööle“ lõikes 1 on ette nähtud: „Liikmesriigid võtavad vajalikke meetmeid tagamaks, et:

a) öötöötajatel on õigus tasuta arstlikule läbivaatusele enne tööleasumist ja hiljem korrapäraste vaheaegade järel; [...]“.

põhiõiguste harta artiklist 47 tulenevatele eeskirjadele tuginedes. Õiguse tõhusale kohtulikule kaitsele teostamine aitab seega tagada öötöötajale direktiivi 2003/88 artikli 9 lõike 1 punktiga a antud tervisekontrolli õiguse tõhusust.

Asjaolu, et öötöötaja võib saada sobivat hüvitist, juhul kui tööandja rikub selles artiklis ette nähtud kohustusi, aitab samuti kaasa sellise tõhususe tagamisele, kuna nimetatud hüvitis peab võimaldama täielikult hüvitada tegelikult tekkinud kahju. Töötaja õigus nõuda kahju hüvitamist tugevdab nimelt artikli 9 lõike 1 punktis a ette nähtud kaitsenormide toimivust ja võib pärssida õigusvastase käitumise kordumist. Kannatanule kahjuhüvitise maksmine, mis hõlmab kogu tekitatud kahju, tagab sellise kahju heastamise või hüvitamise viisil, mis on hoiatav ja proportsionaalne. Võttes arvesse käesolevas asjas kohaldatavas riigisiseses õiguses ette nähtud hüvitise saamise õiguse hüvitamisfunktsiooni, piisab seega tegelikult tekitatud kahju täielikust hüvitamisest, ilma et oleks vaja kohustada tööandjat maksma karistuslikku kahjuhüvitist.

Pealegi sisaldab kohaldatav riigisisene õigus erinorme, mis võimaldavad määrata trahve, kui tööandja rikub riigisiseseid õigusnorme, millega võeti üle direktiivi 2003/88 artikli 9 lõike 1 punkt a. Need erinormid aitavad omakorda tagada öötöötajale selle sättega antud tervisekontrolli õiguse tõhusust. Sellised normid, millel on peamiselt karistuslik eesmärk, ei sõltu kahju olemasolust. Kuigi sellised karistusnormid ja lepingulise või lepinguvälise vastutuse eeskirjad täiendavad teineteist, kuna mõlemad motiveerivad kõnealust liidu õiguse sätet järgima, on neil seega siiski erinevad ülesanded.

Neil asjaoludel järeldas Euroopa Kohus, et ei ole ilmne, et sellised riigisiseseid õigusnormid, nagu on kõne all põhikohtuasjas, võiksid kahjustada direktiivi 2003/88 artikli 9 lõike 1 punktist a tulenevate õiguste tõhusust, kui eelotsusetaotluse esitanud kohtu kontrolli tulemusel ei ilmne vastupidist.

Kui võtta lõpuks arvesse selle artikliga kehtestatud tervisekontrolli meetmete eesmärki, siis erinevalt nõuetest tööaja kohta, mis tulenevad direktiivi 2003/88 artikli 6 punktist b ja artiklist 8 ning mille eiramine iseenesest põhjustab juba asjaomasele töötajale kahju, ei kahjusta tingimata asjaomase töötaja tervist ega tekita talle seega ka hüvitatavat kahju olukord, kus jäeti läbi viimata direktiivi artikli 9 lõike 1 punktis a ette nähtud tervisekontroll enne öötööle asumist ja regulaarne tervisekontroll pärast seda. Võimalik kahju tekkimine sõltub nimelt eelkõige iga töötaja tervislikust seisundist ning pealegi võivad öösel täidetavad tööülesanded olla raskusastmelt ja stressitasemelt erinevad.